

*Riktlinjer för handläggning
enligt Lagen om stöd och
service till vissa funktionshindrade
LSS i Laxå kommun.*

Antaget av social- och omsorgsnämnden 31 mars 2008, § 42.

1. Rätten till insats enligt 9 § LSS

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ger de funktionshindrade möjligheter att få ett sammanhållet och individuellt utformat stöd. LSS är, i jämförelse med SoL en pluslag som tillkommit för personer som har stora funktionshinder. Av specialmotiveringen till 4 § LSS (prop 1992/1993:159) framgår:

”En framställan om stöd och service från en person som tillhör lagens personkrets bör i första hand prövas enligt denna lag om det gäller en insats som regleras i lagen, eftersom detta i allmänhet får antas vara till fördel för den enskilde. I andra hand kan en framställan prövas enligt socialtjänstlagen”.

LSS inskränker inte en persons rättigheter enligt annan lag. Lagen fungerar parallellt med socialtjänstlagen (SoL) och hälso- och sjukvårdslagen (HSL). En funktionshindrad har alltså även rätt att söka bistånd enligt socialtjänstlagen. Socialtjänstlagen betonar att kommunens insatser skall bidra till att personer med funktionshinder ges möjlighet att aktivt delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Genom insatserna enligt LSS skall den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor. Det innebär att levnadsvillkoren för människor med stora funktionshinder alltid måste jämföras med villkoren för dem som inte är funktionshindrade och är i samma ålder.

I ärenden som gäller barn ska barnperspektivet beaktas.

2. Allmänna förutsättningar

För att en enskild person skall ha rätt till insats enligt 9 § LSS skall följande förutsättningar, som anges i 1 § och 7 § LSS vara uppfyllda.

- Den enskilde har sådant funktionshinder som avses i 1 § LSS, tillhör alltså s.k.personkretsen.
- Den enskilde har behov av sådan hjälp som den sökta insatsen avser.
- Behovet är inte tillgodosett på annat sätt.
- Den sökta insatsen är nödvändig för att tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor.

Ansökan kan göras av den enskilde, vårdnadshavare (båda vid gemensam vårdnad), god man eller förvaltare. God man kan inte ansöka utan huvudmannens samtycke. Barnets intresse går före förälders. Ju mognare barnet är desto större hänsyn ska tas till barnets vilja.

3. Personkretsbedömning

Vid varje ansökan om insatser enligt LSS ska en prövning av tillhörighet till personkrets enligt LSS göras. Beslut om personkretstillhörighet fattas inte särskilt utan är en del av beslut om insats enligt 9 § LSS.

Personkretstillhörighet skall prövas varje gång någon begär en insats enligt LSS och sättas i samband med de särskilda insatser som söks.

Personkrets 1 och 2

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.
2. Personer med bestående och betydande begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

För att tillhöra personkrets 1 eller 2 är medicinsk diagnos avgörande vid bedömning. Personer med hjärnskada som orsakats av missbruk faller inte under personkrets 2. Det samma gäller personer med demenssjukdom.

Personkrets 3

3. Personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

Vid personkretstillhörighet 3 är det funktionshindrets konsekvenser i den dagliga livsföringen som är avgörande. Diagnoserna ADHD/DAMP ska hanteras med stor restriktivitet, dvs. diagnosen i sig ger inte tillhörighet till någon personkrets.

Med *varaktigt* funktionshinder menas att det är livslångt eller mycket långvarigt, om prognosen är osäker kan mer än ett år ses som varaktigt.

Begreppet *uppenbart inte beror på normalt åldrande* innebär att det bör vara helt klarlagt av medicinsk expertis att funktionshindret inte beror på normalt åldrande. Det är helt nödvändigt att medicinsk och social utredning ingår i en samlad bedömning.

Funktionshindret skall vara *stort*. Med stort avses att funktionshindret skall ha en sådan karaktär att det starkt påverkar flera livsområden samtidigt, t.ex. boende, fritid, behov av rehabilitering eller habilitering. Det gäller t.ex. om en person till följd av sitt funktionshinder dagligen är mycket beroende av hjälpmedel eller har återkommande behov av annans persons hjälp för den dagliga livsföringen i boendet, i utbildningssituationen, på arbetet, på fritiden eller för att förflytta sig, för att meddela sig med andra eller för att ta emot information.

Med *betydande svårigheter* i den dagliga livsföringen menas att den enskilde inte på egen hand klarar vardagsrutiner som personlig hygien, klä av och på sig, inta måltider, kommunicera med andra, förstå eller klara sin ekonomi, delta i träning eller behandling.

Med *omfattande behov* av stöd och service menas att den enskilde har behov av stöd och service i olika situationer där andra klarar sig utan stöd.

Underlag vid bedömning av personkrets 3

Rehabiliteringsutlåtande inkl. diagnos/prognos av läkare/psykolog.

Beskrivning av funktionshinder av arbetsterapeut/sjukgymnast.

ADL-status: ett utlåtande om förmågan i det egna hemmet, av arbetsterapeut eller annan lämplig personal.

Den sökande skall i första hand själv begära sin utredning från landstinget.

4. Behovsbedömning

Behov av den sökta insatsen bedöms alltid utifrån den enskildes individuella situation. Vid prövningen skall funktionshindret bedömas i förhållande till livssituationen som helhet. Normaliseringsprincipen ska vara vägledande. Bedömningen ska med andra ord ske utifrån jämförelse med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder utan funktionshinder. När det gäller barn ska jämförelse göras med barn utan funktionshinder. LSS ersätter inte det ansvar som åvilar föräldrar enligt föräldrabalken. LSS ger stöd på grund av funktionshindrets extra behov.

Omfattningen av insatserna enligt 9 § 2-6. och 10. LSS beslutas av handläggare, och skrivs in i beslutet. Av beslutet ska framgå personkretstillhörighet, vilket behov man har och att insatsen är nödvändig för att uppnå goda levnadsvillkor.

Ett beslut om avslag kan inte motiveras med bristande resurser. Av beslutet ska framgå personkretstillhörighet, vilka behov man har och om behovet är tillgodosett på annat sätt. För att kunna hänvisa till att behovet är tillgodosett på annat sätt krävs att behovet faktiskt är tillgodosett eller kan tillgodoses med annan LSS-insats. *Generella begränsningar och inskränkningar för insatser enligt LSS strider mot lag och författning* (LR Södermanland 91-2004).

5. Var ska en ansökan prövas?

Bosättningskommun

Ansökan skall prövas i den kommun där den enskilde är bosatt, 16 § första stycket LSS. En person kan i regel anses bosatt i folkbokföringskommunen.

Efter flyttning till annan kommun

Huvudregeln är att den enskilde vid flyttning till annan kommun förlorar rätten till fortsatt insats enligt LSS av den kommun han/hon har flyttat ifrån. Ny ansökan görs i den nya kommunen och den enskilde skall beviljas de insatser enligt 9 § LSS som han/hon har rätt till. Den nya bosättningskommunen är inte bunden av vad den förra bosättningskommunen hade beslutat. Ansökan kan, enligt regeln i 16 § andra stycket, göras redan före flyttningen för att säkerställa kontinuitet, s k förhandsbesked.

Förhandsbesked enligt 16 § LSS

Om en person som omfattas av LSS vill bosätta sig i kommunen, skall kommunen på ansökan ge förhandsbesked om rätten till insatser enligt 9 § LSS. Den som avser att flytta till annan kommun har rätt att få en ansökan om insats prövad i den kommunen, 16 § andra stycket LSS. Det kan gälla alla insatser enligt 9 § 2-10 LSS. Av prop. 1992/93:159 s. 185 framgår att *"avsikten att flytta till kommunen måste vara klar och bestämd samt att den enskilde inte kan begära förhandsbesked av flera kommuner samtidigt"*. Ett förhandsbesked är giltigt i sex månader räknat från den dag då de insatser som förhandsbeskedet omfattar blir tillgängliga för den enskilde.

Tillfällig vistelse

Vid tillfällig vistelse i annan kommun än bosättningskommunen blir det inte aktuellt för den kommunen att pröva en ansökan om insats enligt LSS. Vid behov av ny eller utökad insats kan den enskilde i stället få hjälp att kontakta sin bosättningskommun. Vid akut behov av extra hjälp kan bistånd enligt Socialtjänstlagen erbjudas.

Behovet av hjälp i en tillfällig vistelsekommun kan gälla att ordna vikarie för personlig assistent eller ledsagare, som har blivit sjuk. Bosättningskommunen kontaktas med samtycke av den enskilde, som föreslås utnyttja möjligheten enligt 17 § första stycket LSS att anlita vistelsekommunen (eller annan) som utförare. Avtal ska skrivas om ersättning av bosättningskommunen.

Ansvar för verkställighet av eget beslut

Den kommun som har beviljat en insats enligt 9 § LSS har ansvar för att verkställa sitt beslut.

6. Insatser enligt 9 § LSS

1. Råd och stöd

Landstinget ansvarar för denna insats (kvalificerat expertstöd). Ansökan görs till landstinget.

2. Biträde av personlig assistent

Personlig assistans är ett personligt stöd som ger den funktionshindrade ökade möjligheter till ett självständigt liv. Behovet av stöd och hjälp ska tillgodoses av ett begränsat antal personer. En personlig assistent ersätter inte den personal som behöver finnas som stöd för den funktionshindrade i andra verksamheter t ex barnomsorg. Den enskilde ska ha ett stort inflytande över valet av personlig assistent och beträffande hur och när hjälpen ska ges. Personlig assistent kan vara en person anställd av kommunen, ett företag, organisation eller den funktionshindrade själv. När kommunen inte är arbetsgivare har kommunen en skyldighet att ge skäligt ekonomiskt stöd för anställningen. Vid grundläggande behov överstigande 20 timmar per vecka kan LASS vara aktuellt.

För rätt till insatsen biträde av personlig assistent fordras att den funktionshindrade har sådana grundläggande behov som anges i 9 a § LSS:

- *Hjälp med hygien* innebär praktisk hjälp för att klara av sin personliga hygien som exempelvis tvättning av kroppen och toalettbesök.
- *Hjälp med måltider* gäller i första hand själva intagandet av föda. Sönderdelning av mat räknas inte som ett grundläggande behov.
- *Hjälp att klä av och på sig* innebär behov av praktisk hjälp för att kunna få av och på sig sina kläder.
- *Hjälp att kommunicera* med andra innebär att den funktionshindrade behöver ha en assistent närvarande för att kommunikation överhuvudtaget skall vara möjlig.
- *Annan hjälp* kan vara när det krävs kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser av en person med ingående kunskaper om den funktionshindrade för att förmå denne att överhuvudtaget sköta sin hygien, äta, klä av och på sig eller kommunicera. Det gäller inte påminnelse eller ”påputtning”.

OBS! Inte ens mycket angelägna behov av omvårdnad i form av så kallad egenvård, sällskap vid panikångest eller omfattade behov av tillsyn, allmänt stöd och praktisk hjälp med hemmets skötsel och klädvård är i sig tillräcklig förutsättning för att en funktionshindrad skall anses ha sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS.

65-årsgräns

Den som har beviljats eller ansökt om biträde av personlig assistent före 65-årsdagen får behålla beviljad assistans även efter denna dag. Detta anges i 9 b § LSS. Däremot sker ingen utökning av insatsen personlig assistans, utan det hjälpbehov som tillkommer får tillgodoses via socialtjänstlagen med inriktning hemtjänst.

3. Ledsagarservice

Ledsagarservice ska göra det möjligt för personer med funktionshinder att tex. besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller annat deltagande i samhället. För den som har personlig assistans bör ledsagningen ingå i denna. Om brukaren och ledsagaren gör upp om när, var och hur arbetet är ledsagaren en uppdragstagare, med arvode motsvarande ledsagarlön. Om kommunen anger när och var arbetet ska utföras är det en anställning, i regel enligt PAN. Uppdragstagare ska vara utredda, av handläggare.

4. Kontaktperson

En kontaktperson är en medmänniska som har intresse för att ge stöd åt en person med funktionshinder. Kontaktpersonen ersätter eller kompletterar kontakten med anhöriga och vänner. Insatsen är ett icke-professionellt stöd. Den enskildes val bör vara avgörande för vem som utses till kontaktperson. Stödet kan ges av en hel familj, kontaktfamilj.

Kontaktpersonen är ingen legal ställföreträdare för den enskilde och kan därför inte företräda honom/henne t.ex. för att begära en LSS-insats. Kontaktpersonen ska inte vara inblandad i den enskildes ekonomi. Avtal upprättas med kontaktpersonen efter utredning. Ersättning till kontaktperson eller kontaktfamilj sker enligt rekommendationer från SKL, Sveriges kommuner och landsting.

5. Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice riktar sig till föräldrar, andra anhöriga eller familjehemsföräldrar som har daglig omvårdnad av ett barn eller vuxen i sitt hem. Utgångspunkten för insatsen är den funktionshindrades hem. Avlösarservice i hemmet gör det möjligt för anhöriga eller familjehemsföräldrar att få avkoppling och uträtta sysslor utanför hemmet. Avlösning kan även vara en förutsättning för att föräldrar ska kunna ägna sig åt det funktionshindrade barnets syskon. Avlösarservice övertar tillfälligt omvårdnadsrollen i hemmet. Insatsen kan ges både som regelbunden insats och vid akuta situationer. Insatsen kan inte ges i syfte att möjliggöra förvärvsarbete.

6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet

För rätt till insatsen korttidsvistelse fordras att den funktionshindrade har behov av det miljöombyte och den rekreation som vistelse utanför hemmet innebär och/eller att anhörig behöver få avlösning i sitt omvårdnadsarbete. Små barn kan inte anses ha behov av vistelse utanför det egna hemmet. *Den anhöriges behov av avlösning ska bero på insatser som görs som anhörig, inte som exempelvis avlönad personlig assistent för den funktionshindrade.*

Vistelsen skall erbjuda miljöombyte och rekreation och ge möjlighet att bryta ett ensidigt beroende till föräldrarna. Föräldrar eller annan vårdare skall få avlösning i omvårdnaden. Korttidsvistelse ges utanför hemmet och kan erbjudas i korttidshem, i stödfamilj, deltagande i en ”kortkurs” eller lägerverksamhet. Korttidsvistelse planeras i samråd med familjen och kan beviljas för enstaka tillfällen eller som en regelbunden insats. Korttidsvistelse kan antingen verkställas inom kommunen eller genom köp av plats.

7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov

Syftet med insatsen är att tillförsäkra en trygg situation och en meningsfull sysselsättning då föräldrarna förvärvsarbetar eller vid andra särskilda skäl. Insatsen kan ges före och efter skolans slut, under lovdagar, studiedagar och längre lov som sommarlov. Resa, utöver skolskjuts enligt skollagen, till och från fritidsenheten ingår i föräldraansvaret.

8. Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom

Boende i familjehem eller bostad med särskild service används då barnet, trots stödinsatser i hemmet, inte kan bo kvar. Familjehemmet ersätter inte vårdnadshavarna. För barn som inte kan bo hemma är familjehem den insats som i första hand ska prövas.

För barn och ungdomar som kräver omvårdnad av personal med speciell kompetens, kan bostad med särskild service, vara ett bättre alternativ än familjehem. Denna boendeform kan även finnas för små barn med stora behov av kvalificerad särskilt utbildad personal och teknisk utrustning. Bostaden har personal dygnet runt. Boendet skall vara utformat så att det ger barnet goda möjligheter att bibehålla en bra kontakt med föräldrar, vårdnadshavare och syskon. I insatsen bostad med särskild service för barn och ungdomar ingår kultur- och fritidsaktiviteter.

9. Bostad med särskild service för vuxna

Med insatsen bostad med särskild service avses ett boende med fast personalstöd. I insatsen ingår att den enskilde får stöd att genomföra dagliga aktiviteter såväl i som kring bostaden. Genom insatsen skall den enskilde få en fullvärdig lägenhet där hyreslagens regler är tillämpliga.

Gruppboende är för personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Personlig assistans kan ej utföras i gruppboende. I gruppboendet ska finnas tillgång till gemensamhetslokal.

I serviceboende har man tillgång till gemensam service och anställd personal. Serviceboende är en mellanform mellan ett helt självständigt boende och en lägenhet i gruppboende. Övriga insatser enligt LSS kan ges samtidigt (RÅ 1991 ref 91).

Annan särskilt anpassad bostad för vuxna avser en bostad med viss grundanpassning till funktionshindrade personers behov men utan fast bemanning. Övriga insatser enligt LSS kan ges samtidigt (RÅ 1991 ref 91).

10. Daglig verksamhet

Insatsen är förbehållen personer som tillhör personkrets 1 och 2. Förutsättningen är att den enskilde är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte genomför någon utbildning. Insatsen har som syfte att bidra till personlig utveckling, stimulans, gemenskap samt främja delaktighet i samhället. Den enskilde som fyllt 65 år kan få fortsätta i daglig verksamhet om särskilda skäl finns.

7. Individuell plan enligt 10 § LSS

I samband med att en LSS-insats beviljas skall den enskilde informeras om att han/hon, enligt 10 § LSS kan begära att en individuell plan upprättas (ansökan behöver ej göras). Det är den enskilde som avgör planens omfattning. Planen ger den enskilde ökat inflytande och självbestämmande. Den kan avse en begränsad del av insatserna. Syftet med en individuell plan är att den enskildes insatser från olika håll i samhället är samordnade.

(Prop. 1992/93:159 s 183-184) enligt 14 § LSS har kommunen ett ansvar att samordna alla insatser till den enskilde, på ett för den enskilde så fördelaktigt sätt som möjligt. Kommunen, enligt 15 § p 2 LSS, har en skyldighet att verka för att de som omfattas av LSS får sina behov tillgodosedda även av andra huvudmän än kommunen. Det innebär att ansvarig handläggare, under förutsättning att den enskilde lämnar sitt samtycke härtill, skall verka för att få kunskap om andra myndigheters åtgärder.

Informationsblad om individuell plan finns på www.sos.se, handikappheten